

Barajın Gölgesinde Susuzluk: Karaca Mahallesi'nde Çiftçinin Çılgılığı

KARACA SAHİPSİZ

Karacalılar, baraja ev sahipliği yaparken susuzluğu içine sindiremiyor, toz toprak, köydeki yaşamı çekilmez hale getirmiş

Türkiye'nin dört bir yanında yükselen gıda fiyatları ve çiftçilerin maliyet baskısı sürerken, Malatya'nın Yazihan ilçesine bağlı Karaca Mahallesi belki de en ironik tabloyu yaşıyor: Köyün yanı başında devasa bir baraj yükseliyor, ama köylü tarlasını sulayacak suya hasret.

Sulama Kotası Üreticiyi Vurdu

Temmuz 2025'te Yazihan Ziraat Odası Başkanı Yunus Kılınç, kamuoyuna çarpıcı bir tablo sunmuştu: Sulama birliklerinin dekar başına 600 m³ kota koyduğunu, oysa özellikle mısır gibi ikinci ürünlerde ihtiyacın 1.200 m³'e kadar çıktığını belirtti. Kota aşıldığında çiftçi, iki katı tarife ödemek zorunda bırakılıyor.

Bu uygulama yalnızca Karaca'da değil tüm Yazihan'da üretimi sekteye uğrattı. Çiftçiler, maliyeti göze alamadıkları için ikinci ürün ekiminden vazgeçti. Böylece hem üretici hem de tüketici kaybetti: Yerelde ürün azalırken, ülkede gıda arzı daraldı; bu da gıda enflasyonunu besleyen faktörlerden biri oldu.

"Baraj Bizde Ama Suyu Alamıyoruz"

Karaca Mahallesi üreticisi Hasan Özcan, yaşadığı çaresizliği şu sözlerle dile getiriyor:

"Tarlamı sulayabilsem Mersin'de değil de köyümde yaşarım. Suyu Yazihan'a verdiler, başka köylere verdiler. Baraj bizde ama biz suyu alamıyoruz. 'Kota var' deniyor. Bu haksızlık!"

Özcan'ın sözleri, tarım göçünün ardındaki ekonomik nedenleri özetliyor: Kıralda üretim sürdürülemez hale geldikçe, genç nüfus büyükşehirle göç ediyor.

"Karaca Sahipsiz"

Bir diğer üretici İsmail Koç ise köyün adeta yok sayıldığını düşünüyor:

"Karaca sahipsiz, kimse bizim sesimizi duymuyor. Gelin bir halimize bakın; toz toprak içinde kaldık, yollarımız bile yapılmıyor. Başımızda sulama kotası, TARSİM belası derken köy yaşanmaz hale geldi."

Koç'un işaret ettiği sorun yalnızca su değil: Mart ayında başlanan yol çalışmasının bile yarım kalması, köylülerin kendilerini "terkedilmiş" hissetmesine yol açıyor.

Gıda Enflasyonu ile Yerel Politikalar Arasındaki Çelişki

TÜİK verilerine göre Türkiye'de gıda enflasyonu 2025 yazında yıllık bazda hâlâ %65'in üzerinde seyrediyor.

Böyle bir ortamda üretimin her damlası kıymetli-yken, Karaca gibi köylerde barajın dibinde suya erişim engelleri yaşanması çelişkinin büyüklüğünü gözler önüne seriyor.

Uzmanlara göre sulama altyapısının sağlıklı işletilmemesi ve kota uygulamaları, tarımsal üretim kapasitesini kısıtlıyor. Oysa su yönetiminde öncelik, stratejik ürünler ve üretici refahı olmalı.

Köylülerin Ortak Talebi: Kalıcı Çözüm

Karaca Mahallesi sakinleri, yıllardır süren "geçici önlem - geçici çözüm" kısır döngüsünden bıkmış durumda. Boru patlamalarıyla kesilen sulama, yarım kalan yollar, kota adı altında yükselen faturalar... Hepsi birleşince köyde hayat giderek zorlaşıyor.

Köylüler, "Biz üretmek istiyoruz ama ürettirmiyorlar" diyerek sesleniyor. Onlara göre çözüm, günübirlik pansumanlarda değil; sulama politikalarının yeniden düzenlenmesinde ve köylerin sahipsiz bırakılmamasında.

YAZIHANHABER.COM

KÜLTÜRDEN
SİYASETE,
GEÇMİŞİN İZİNDEN
BUGÜNÜN
NABZINA ANLIK TAZE
ONLINE HABERLER

Görüntülü Haberlerimiz

youtube.com/
@YAZIHANTV

Yazihan'daki Ucubeye Tepkiler Dinmiyor

KÖPRÜ DEĞİL, KABUS!!

Barış Ölmez

Yazihan'ın Fethiye çıkışına TCDD 5. Bölge tarafından 2021 yılında yaklaşık 20 milyon TL (2021 fiyatlarıyla) maliyetle yapımı tamamlanan ve araç trafiğini demiryolu hattının üzerinden yönlendiren üç kollu üst geçit, aradan geçen zamana rağmen tartışmaların odağındaki yerini koruyor.

2021'deki Savunmalar ve Tepkiler

Üst geçit yapımı sırasında dönemin AK Parti Malatya Milletvekili Öznur Çalık, projeyi "Yazihan'ın kapılarını açacak" bir yatırım olarak savunmuş ve "Malatya-Sivas karayoluna doğrudan bağlantı sağlayacak

önemli bir ulaşım hamlesi" ifadelerini kullanmıştı.

Aynı dönemde CHP Malatya İl Başkanı Enver Kiraz ise ilçede esnaf ve vatandaşlarla bir araya gelerek, projenin "esnafı bitirdiğini, vatandaşın mağduriyetine yol açtığını" söylemiş ve "Yazihan'ın merkezine ucube bir yapı dikildi" sözleriyle üst geçide karşı çıkmıştı.

Bugün de Şikayetler Devam Ediyor

Aradan geçen yıllara rağmen Yazihanlı sürücüler, esnaf ve vatandaşların şikâyetleri sona ermiş değil. Üç kollu üst geçit, gerek giriş-çıkış düzeni gerekse kavşak bağlantılarıyla trafik

kurallarının evrensel ölçütlerine uymadığı, sürücüler için kaza riskini artırdığı gerekçesiyle eleştiriliyor.

İlçede sık sık trafik kazaları yaşandığı, bu kazalarda maddi kayıpların yanı sıra yaralanmaların da meydana geldiği belirtiliyor. Sürücüler köprüünün tasarımını "karmaşık ve tehlikeli", esnaf ise "işyerlerini gölgeleyen ve müşteri akışını bitiren bir engel" olarak nitelendiriyor. **Sorunlu Kavşak** Trafik mühendisliği açısından da sorunlu olduğu belirtilen üç kollu üst geçidin kavşak düzeni, ani manevra gerektiren dar açılar, görüş kısıtlılığı ve hız farklılıklarıyla sürücüler için ciddi riskler barındırıyor.

Görsel incelemelerde kavşağın standart trafik güvenliği ölçütleriyle bağdaşmadığı, bu nedenle bugüne kadar meydana gelen kazaların şaşırtıcı olmadığı ifade ediliyor. Uzmanlara göre, mevcut haliyle üst geçit ve kavşak, özellikle ağır vasıta sürücüleri için devrilme ve çarpışma riskini artırıyor.

Yazihan'daki üst geçit, yapıldığı günden bugüne hem teknik özellikleri hem de sosyal etkileriyle tartışmalı bir yatırım olmaya devam ediyor. İlçe halkı, yetkililerden "kazalara yol açan, esnafı mağdur eden bu düzenlemenin yeniden gözden geçirilmesini" talep ediyor.

**ŞAHMURAT
ÇALIŞKAN**

İLKESİZ SİYASET

Ülkemiz birçok Avrupa ülkesinden önce çok partili hayata geçip demokrasi denemeleri yapmış,ilk deneme başarılı olmasa bile İsmet Paşa Cumhuriyeti demokrasi ile taçlandırıp Türkiye Cumhuriyetinin rejimini oluşturmaya çalışmış,ilk seçimde Demokt Partie kaybetmesine rağmen;benin yenilgi- im en büyük zaferimdir diyerek demokrasiye yol açmıştır.

Çok partili düzene geçişten sonra çeşitli partiler kurulmuş ülke demokrasisine katkıda bulunmuştur.Kurulan bu partiler dünya konjonktürdeki gelişmelerden de etkilenecek çeşitli ideoloji ve ilkeleri benimsemiş ve belli ilkeler doğrultusunda siyaset yapıp halkı etkileyerek taban oluşturmaya çalışmışlardır.

Ülke siyaseti askeri darbe,muhtıra,emperyalist müdahaleler olmasına rağmen günümüze kadar ,başlıca dört ana ideoloji üzerinde şekillenmiştir. Bu ideolojiler,merkez sağ partiler,sol partiler,milliyetçiler,muhafazakarlar olarak günümüze kadar çeşitli isimlerle siyasette var olmaya çalışmıştır. Son dönemde Kürtçülük ideolojisini benimsemiş partilerin kurulmasıyla ülkemiz siyaseti bir kulvar daha kazanmıştır. Emperyalist ülkelerin

ülkemiz üzerine hegemonya kurma isteği ve bazı emeller peşinde olmaları ve bu emellere teslim olmuş işbirlikçiler sayesinde,ülke siyaseti toplumsal çatışmalara,sosyal çalkantılara ve ideolojik karşıtlığın keskinleşmesine derinlemesine sebep olmuş darbelere zemin hazırlanmıştır.Buna rağmen bu beş ayak üzerinden siyasi hareketler devam etmiş,çeşitli zamanlarda koalisyon hükümetleri kurularak da olsa ülke yönetilmiştir.Ama partiler kendi ideolojisinden çok ödün vermemiştir.

Son yıllarda ülkemiz siyasetinde keskin sarmalar,ilkesizlikler,da ha da kötüsü siyasi çürümüşlükler hat safhada görülmektedir.İlkel-erin,etik değerlerin yerini,para ve makam hırsı adeta işgal etmiş durumda.Hiç bir araya gelmez dediğiniz siyasetçiler gizli hesaplar peşindeler.Çeyrek yüzyıl kendini ideolojik bir partinin neferi olarak topluma kabul ettirmiş insanlar çok rahatça, dünya ve siyasi görüşüne tsbab tabana zıt bir partiye geçerek kendini inkar edebiliyor. Böylesi durumlar adeta sıradanlaştı ülkemizde.Bu durum siyasette çürümeye,yozlaşmayı,ilkesizliği zirve yaptırıyor. Siyasetteki bu dejenerasyon maalesef topluma da yansıyor.

Bundan sonra,siyasetçilerin de sporcular gibi bir bonservis bedeli olup rahatça transfer olmaları olağanlaşırsa şaşırma-

Özelleştirme Sonrası Kazalar Arttı

Köy Ortasında Tehlike Saçan Elektrik Trafoları

Barış Ölmez

Köy meydanında veya insanların ve hayvanların dolaştığı alanlarda bu şekilde konuşlandırılmış elektrik trafoları, ciddi bir can güvenliği tehdidi oluşturmaktadır. Elektrik, doğru yöntemlerle izole edilmediğinde ölümcül sonuçlara yol açabilecek bir enerji türüdür. Bu tür uygulamalar, sadece yönetmeliklere değil, en temel mühendislik ve güvenlik kurallarına da aykırıdır.

Çevre Güvenliği:

Trafo ve elektrik panoları, en az 2 metre yükseklikte ve sağlam bir tel örgü veya beton bariyerle çevrilmelidir. Hayvanların ve insanların ulaşamayacağı şekilde koruma altına alınmalıdır.

Topraklama ve İzolasyon:

Kaçak akım riskine karşı güçlü bir topraklama sistemi kurulmalı, pano ve trafoların tamamı izole edilmelidir.

Uyarı Levhaları:

Elektrik panosuna sadece küçük bir uyarı işareti asmak yeterli değildir. Çevresine dikkat çekici tabelalar

konulmalı, özellikle köylerde çocukların ve hayvanların uzak durmasını sağlayacak ek önlemler alınmalıdır.

Yerleşim Planlaması:

Elektrik trafoları kesinlikle insanların yoğun olarak kullandığı alanlara değil, yerleşim alanlarının dışına, güvenlik mesafesi gözetilerek yerleştirilmelidir.

Özelleştirme Sonrası Artan Riskler

Türkiye’de elektrik dağıtımının özelleştirilmesinden sonra, kâr odaklı yaklaşım çoğu zaman insan hayatının önüne geçmiştir. Yeterli teknik bilgiye sahip olmayan, kalifiye eğitimi olmayan taşeron işçiler üzerinden yürütülen bakım ve onarım işleri, can güvenliğini

büyük ölçüde tehlikeye sokmaktadır. Denetim mekanizmalarının zayıflığı, mühendislik standartlarına uyulmaması ve köylerde “nasıl olsa görmezden gelinir” mantığıyla yapılan bu tür uygulamalar, sık sık ölümcül kazalara davetiye çıkarmaktadır.

Bugün kırsalda birçok köyde, bu şekilde açıkta duran trafolar ve panolar, sadece bir teknik ihmal değil, aynı zamanda sistematik bir denetimsizliğin sonucudur. Elektrik gibi hayati riskler taşıyan bir enerji türünde, “ucuz işçilik” ve “kolay yoldan çözüm” anlayışı kabul edilemez. Bilimsel mühendislik yöntemleri, uluslararası güvenlik standartları ve insan hayatını merkeze alan bir yaklaşım zorunludur.

Aksi halde, köylerin ortasında bu şekilde konumlandırılmış her trafo, hem insanlar hem de hayvanlar için ölüm tuzağı olmaya devam edecektir.

TARIMSAL ÜRETİMDE TEKNOLOJİ KULLANIMI YENİ FIRSATLAR YARATİYOR

KARPUZDAN CİPS YAPILAR

HABER MERKEZİ

Gelenekten Geleceğe: Tunceli’nin Çemişgezek ilçesinde girişimci Salim Tufan’ın hayata geçirdiği kurutma tesisi, tarımın geleceğine dair önemli bir örnek sunuyor. İstanbul ve İzmir’de 23 yıl turizm işletmeciliği yaptıktan sonra memleketine dönen Tufan, bölgeye özgü Hıdıroz karpuzunu kurutarak “karpuz cipsi” üretti. Geleneksel ürünün teknolojik yöntemlerle işlenmesi, tarımsal üretimin katma değerini artırarak Avrupa pazarlarına kadar ulaştı.

Bugün tesiste 23 çeşit meyve kurusu üretiliyor, ancak en dikkat çekici olanı hiç kuşkusuz Hıdıroz karpuzundan elde edilen doğal ve katkısız cipsler. İngiltere, Fransa ve Hollanda’ya ihraç edilen bu ürün, Tunceli tarımının ufkunu genişletiyor.

Tarımsal Üretimde Katma Değerin Önemi

Türkiye’de tarım ürünleri genellikle ham madde olarak satılıyor. Örneğin 1 kilogram karpuz tarlada 5-6 TL iken, kurutularak cips haline getirildiğinde kilogram başına fiyat 250-300 TL’ye çıkabiliyor. Bu dönüşüm, üreticinin kazancını en az 40-50 kat artırıyor.

Tarım Ekonomisi araştırmalarına göre:

Dünya genelinde tarım ürünlerinin işlenmiş gıda olarak satılması, ham ürün satışına göre ortalama 5 kat daha yüksek gelir sağlıyor.

Türkiye’nin gıda ihracatında işlenmiş ürünlerin payı %35 seviyesinde. Oysa İtalya, İspanya gibi ülkelerde bu oran %70’in üzerinde.

Sürdürülebilir tarım ve gıda teknolojilerinin küresel pazardaki büyüklüğü 2030’da 1,3 trilyon dolara ulaşacak.

Geleneksel kurutma kültürü: Anadolu’da asırlardır yapılan meyve kurutma işi, modern makinelerle hijyenik ve sürdürülebilir hale getirildi.

Teknoloji entegrasyonu: Düşük ısıli endüstriyel kurutma sistemleri, meyvenin besin değerini ve aromasını koruyarak ürüne “sağlıklı atıştırılabilir” kimliği kazandırıyor.

Yerelden Küresele: Tunceli’nin Ekonomik Kazancı

Salim Tufan’ın girişimi yalnızca kendi işletmesini büyütmele kalmıyor, aynı zamanda bölge tarımına da yeni bir soluk getiriyor. Yerel üreticiler ürünlerini kurutma tesisine satabiliyor, bu da köylü için ek gelir anlamına geliyor.

Karpuzdan cips üretimi, yalnızca bir girişim hikâyesi değil; tarımda geleceğin nasıl şekillenebileceğini gösteren bir laboratuvar niteliğinde. Geleneksel ürünler teknolojiyle buluşturulduğunda, hem üreticinin kazancı artıyor hem de bölgesel kalkınmaya ivme kazandırılıyor.

Tunceli’nin Çemişgezek ilçesinden dünyaya uzanan bu başarı hikâyesi, Türkiye tarımına şu mesajı veriyor: Ham ürün satmak yerine işlenmiş ürün üretmek, geleceğin tarım ekonomisinin anahtarıdır.

YAMANLAR TESİSAT

BEDİRHAN YAMAN

0534 775 8748

KÜNYE

SAHİBİ VE GENEL YAYIN YÖNETMENİ
ZEKERİYA KÖSEOĞLU

SAYFA SEKRETERİ Barış Ölmez

Facebook.com/haberyazihan

Youtube.com/@yazihantv

INSTAGRAM: @yazihan_haber

EMAIL: haber@yazihanhaber.com

twitter X: Yazihanhaber

EMAIL2: haberyazihan@gmail.com

Adres: Doğuş Mahallesi Demokrasi caddesi NO: 46 Yazihan / Malatya

Baskı: Genç Ofset Süzgül Sokak No: 18 Altındağ / Ankara

TARSİM'de Çifte Mağduriyet: Çiftçi Hem Kuraklığa Hem Eksik Ödemeye Yenik Düşüyor

Kısa..Kısa..

TARSİM Çilesi

Karacalı üretici de Trakyalı da Aynı Çileyi Çekiyor. Tarsim Çözüm mü Sorun mu?

HABER MERKEZİ

TARSİM'de Çifte Mağduriyet: Çiftçi Hem Kuraklığa Hem Eksik Ödemeye Yenik Düşüyor

Kuraklık ve düşük fiyatlarla boğuşan ayçiçeği üreticileri, çareyi tarım sigortasında bulmak istedi. Ancak TARSİM'in (Tarım Sigortaları Havuzu) uygulamalarındaki aksaklıklar, üreticilerin yükünü hafifletmek yerine daha da ağırlaştırıyor. Eksik ödemeler, yüksek primler ve bürokratik engeller çiftçiye sigortadan da soğutuyor.

CHP eski Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu, TARSİM'in ayçiçeği üreticilerini korumaktan uzak bir uygulamaya yürüttüğünü belirterek, "Çiftçimiz, kuraklık ve düşük verimle zaten mücadele ediyor. Üstüne bir de sigorta ödemelerinde kesintiler ve bürokratik engeller ekleniyor. İlçe ve köy bazlı hasar tespiti başvurusu yapmak zorunluluğu, ödemeyi azaltmak için kullanılan bir yöntem haline gelmiş durumda" dedi.

Kağıt Üstünde Var, Cebinde Yok

Geçtiğimiz yıl çiftçilerin yoğun talepleri üzerine ayçiçeği, kuraklık sigortası kapsamına alındı. Ancak üreticiye yansıyan

tablo beklentileri karşılamadı. Sigorta sisteminde ürün miktarı 144 kg üzerinden kabul edilirken, ödeme hesaplaması 80 kg üzerinden yapılıyor. Üstelik TARSİM ödemeyi kg başına 27 TL'den hesaplarken, piyasada ürün 31 TL civarında satılıyor. Çiftçi için bu tablo, "çifte mağduriyet" anlamına geliyor.

Benzer şikâyetler sadece ayçiçeği üreticilerinden değil, farklı ürün eken çiftçilerden de geliyor. Malatya'nın Yazıhan ilçesine bağlı Karaca Köyü'nde arpa eken emekli İngilizce öğretmeni Hasan Özcan, kendi yaşadığı sıkıntıyı şöyle aktarıyor:

"Benim tarlam yıllardır aynı verimi verir. En fazla bir, bir buçuk ton alıyoruz. Ama eksper raporuna 3,25 ton yazılmış. Bu durumda sigorta primim çok yüksek çıkıyor. Ödeyecek gücüm yok. Çiftçiye koruması gereken sistem, bu uygulamayla tam tersine yük oluyor."

Çiftçinin Kalkanı Delik

TARSİM, kağıt üzerinde çiftçinin en büyük güvencesi. Kuraklık, dolu, sel, don ya da hastalık gibi doğal afetlere karşı çiftçiye koruması için kurulan sistem, "çiftçinin

kalkanı" olarak tanımlanıyor. Ancak sahadaki uygulamalar, bu kalkanın delik deşik olduğunu gösteriyor.

Sistemde hasar tespitleri, bölgesel ortalamalar üzerinden yapılıyor. Çiftçinin tarlasında yaşadığı gerçek kayıplar ile tablolar arasındaki fark, üreticiyi mağdur ediyor. Bürokratik işlemler ise ödemelerin ya eksik yapılmasına ya da uzamasına yol açıyor.

Uzmanlar Ne Diyor?

Uzmanlar, sigortacılığın mantığının "birlikte riski paylaşmak" olduğuna dikkat çekerek, TARSİM'in Türkiye tarımı için vazgeçilmez olduğunu vurguluyor. Ancak mevcut uygulamaların çiftçinin güvenini sarsmaya başladığını da belirtiyorlar. Çözüm olarak ise şu öneriler öne çıkıyor:

Verim hesaplamaları bölgesel tablolar yerine sahadaki gerçek

ölçümlere dayanmalı.

Primler, çiftçinin ödeme gücüne uygun şekilde yeniden düzenlenmeli.

Hasar tespit süreçleri bürokratik engellerden arındırılmalı.

Ödemeler piyasa fiyatlarıyla uyumlu hale getirilmeli.

Adil Sigorta

Çiftçiler için TARSİM, doğal afetler karşısında en önemli güvence olmaya devam ediyor. Ancak üretici, bu sistemin adil ve şeffaf biçimde işlenmesini istiyor. Aksi halde sigorta, "koruyan kalkan" değil, "ekstra yük" haline geliyor.

"Bizim isteğimiz basit," diyor bir Edirneli ayçiçeği üreticisi: "Emeğimizin karşılığını almak. Sigorta, bize nefes aldirmek için var olmalı, nefesimizi kesmek için değil."

** Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Malatya'ya Geliyor. Tarih 6 Eylül 2025 Cumartesi. Erdoğan'ın Malatya temasları canlı olarak Yazıhan TV'den yayınlanacak.

** Yazıhan İlçe Milli Eğitim Müdürü sadun Kılınç yeni eğitim öğretim döneminin başlamasından evvel köy okullarını ziyaret ederek okulların ihtiyaçlarıyla ilgili bilgi aldı.

** Yazıhan Aşevi dağıtılan yemek sayısını artırdı.

** Yazıhan Merkez Camii inşaatı hızlı başladı

** Kaymakam Osman Kurt Tahtalı Köyü Camii için arazi baktı. Karaca Köyü ve Fethiye'yi de ziyaret eden Kurt Kırsal Konutları yerinde inceledi.

** Elektrik ve su kesintileri vatandaşları bezdirmiş görünüyor. 6 Şubat depreminde bu yana şantiye görünümündeki Malatya'da sık sık elektrikli ve su kesintileri yaşanıyor.

** Durucasu Abdurrahman Sertaş Anadolu Lisesinden mezun olan YKS'de derece yapan Murat Aslan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih bölümüne yerleşti.

** CHP Milletvekili Veli Ağbaba, belediye başkanları ve milletveilleriyle birlikte Yazıhan'ı ziyaret etti.

0530 647 4033

Toprağın Evleri

İ. Canitez

1972 yılının yazında, eşimin ailesinin yaşadığı köye ilk kez gittiğimde, gördüklerim zihnime kazındı ve meslek hayatım boyunca unutamadığım birdeneyim oldu. Köyün girişinde karşıma çıkan manzara, şehirde öğrendiğim mimarlık bilgisini bir anda altüst etti. Evlerin birçoğunda bildiğimiz anlamda çatı yoktu. Ne kiremit, ne sac, ne de eğimli bir örtü... Yapılar, sanki başlarını göğe bırakmış gibiydi. Bu ilk bakışta eksiklik gibi görünüyordu. Ancak köyde geçirdiğim günler, bana bunun eksiklik değil, iklimin dayattığı doğal bir çözüm olduğunu öğretti.

Güneş yakıcıydı, yağmur seyrek, kuraklık ise neredeyse yaşamın bir parçasıydı. İklim çatıyı gereksiz kılmış olmalı diye düşünmüştüm. İnsan, burada sadece ihtiyaç duyduğunu yapıyordu; fazlasını değil. Evler, göğe açık damlarıyla aslında doğayla bir uzlaşma içindeydiler. Bu yalınlık, ilk başta şaşırtıcı gelse de sonradan bana mimarlığın özünü fısıldadı: Doğanın gereklerinden ötesini inşa etmeye gerek yoktu.

Kerpiceğin Kokusu

Köyün içine doğru ilerledikçe kerpiceğin kendine özgü kokusu burnuma doldu. Duvarlarda, güneşte kavrulmuş samanlı toprağın sarımsı, kimi yerde kahverengiye çalan rengi parlıyordu. Çocukların çıplak ayaklarıyla çamur yoğurduğunu, kadınların elleriyle toprağı kalıplara bastığını gördüm. Bahçelerin köşelerinde, güneşin

Birevin içine girdiğimde, kalın kerpiç duvarların sunduğu serinlik beni büyüledi. Dışarının boğucu sıcaklığına rağmen içerisi loş, dingin ve serindi. Duvarlarda her iki üç sırada bir yerleştirilmiş ahşap hatılları fark ettim. Basit gibi görünen bu detay, aslında derin bir bilgeliğin ürünüydü. Ahşap, esnekliğiyle kerpiç duvarın sertliğini dengeliyor, depremde yapıya dayanıklılık kazandırıyor. Üniversitede kitaplardan öğrendiğim mühendislik ilkelerini, köylülerin sezgisel yöntemlerle çoktan keşfetmiş olduklarını görmek beni hayran bıraktı.

Kerpiç Yapımı

Merakım beni dışarıya, evlerin arkasındaki yapım alanlarına sürükledi. Burada, kerpiç üretiminin bütün aşamalarını gözlemledim.

Önce toprak seçiliyordu. İri taşlardan, köklerden arındırılmış, homojen yapıda bir toprak lazımdı. Toprakeleniyor, yabancı maddeler ayıklanıyordu. Böylece ileride kerpiçlerin çatlaması önleniyordu.

Sonra sıra saman katmaya geli-

çevrilerek yapışkan ve tok bir kıvama getiriliyordu. Çocukların gülüşleri eşliğinde yapılan bu iş, aslında bir köy ritüeliydi.

Hazırlanan çamur, önceden ıslatılmış ahşap kalıplara bastırılıyordu. Kalıplar ıslatılmazsa çamur yapışıyor, şekil bozuluyordu. Fazla çamur sıyrılıyor, yüzey düzeltiliyor, ardından kalıp kaldırılıyordu. Yere bırakılan kerpiçler güneşin altında kurumaya bırakılıyordu. Birkaç gün sonra ters çevrilerek her yanlarının eşit biçimde kuruması sağlanıyordu. Tamamen sertleştiğinde, artık duvar örmeye hazır hale geliyorlardı.

Duvarların örülüşünü de dikkatle inceledim. Önce taş temel atılıyor. Bu temel, yerdengelen nemin kerpice ulaşmasını engelliyordu. Üstüne kerpiç bloklar diziliyor, aralarına yine toprak-saman harcı sürülüyordu. Böylece duvar bir bütün haline geliyordu. Duvar birkaç sıra yükseldikten sonra araya ahşap hatı yerleştiriliyordu. Bu tekrar eden düzen, yapıya şaşırtıcı bir esneklik katıyordu.

Sıva aşaması da ayrı bir incelik gerektiriyordu. Daha önce elelenmiş

Yağmurdan sonra köylüler loğu damın üzerinde yuvarlayarak toprağı sıkıştırıyorlardı.

Böylece gözenekler kapanıyor, dam suyu geçirmez hale geliyordu. Fakat aynı zamanda toprağın nefes alması da sürüyordu.

Bu basit görünen işlem, aslında sofistike bir çatı tekniğiydi

yordu. Saman, lifli yapısıyla ker-

toprak, az miktarda saman ve kimi zaman kireç karıştırılarak hazırlanan harç, duvarlara bastırılarak sürülüyordu. Ardından yüzey, tahta ya da çelik perdahlarla düzeltiliyordu. Bu işlem duvarı hem pürüzsüz hale getiriyor hem de suya karşı daha dirençli kılıyordu.

Damin Sırrı

Ama beni en çok büyüleyen, damların işleyişiydi. Çatının yükünü kalın kütükler taşıyordu. Ustalar, düzgün gövdelere sahip ağaçları seçiyor, onları duvarların üzerine yan yana yerleştiriyorlardı. Bu kütükler duvarlar arasında bir köprü gibi uzanıyor, yapıya sağlamlık kazandırıyor.

Kütüklerin üzerine sazlar, kamışlar, ince dallar seriliyordu. Bu bitkisel örtü hem boşlukları

kapatıyor hem de üstüne serilecek toprağın aşağıya sızmasını engelliyordu. Ardından kalın bir toprak tabakası seriliyor, işin en kritik aşamasına geçiliyordu: Loğlama.

Loğ, ağır bir taş silindirdi. Yağmurdan sonra köylüler loğu damın üzerinde yuvarlayarak toprağı sıkıştırıyorlardı. Böylece gözenekler kapanıyor, dam suyu geçirmez hale geliyordu. Fakat aynı zamanda toprağın nefes alması da sürüyordu. Bu basit görünen işlem, aslında sofistike bir çatı tekniğiydi.

Dahası, dam yalnızca bir örtü değil, yaşamın da merkeziydi. Gündüz yiyecekler burada kurutuluyor, geceleri yataklar seriliyordu. Göğe açık dam, evin bir uzantısıydı; gündelik yaşamla bütünleşmiş birmekân.

O yıllarda genç bir mimar olarak bütün bu gözlemler beni büyülemişti. Şehirde "ilkel" sayılabilecek bu yapılar, aslında yüzyıllar boyunca denenmiş, olgunlaşmış, doğayla uyumlu çözümlerdi. Kerpiç duvar, taş temel, ahşap hatıl, toprak dam... Her biri uzun birdeneme-yanılma sürecinin ürünüydü. Doğayla kavga etmeyen, onunla uzlaşan bir mimarlığın somut örnekleriydi.

Köyden ayrılırken bir yaşlı köylünün sözleri kulaklarımda çınlıyordu: "Bu evler toprağın evleridir. Biz göçüp gideriz, onlar yine toprağı döner."

Yıllar Sonra

Aradan yıllar geçtiğinde bu damların yalnızca iklimin değil, aynı zamanda ekonomik şartların da bir sonucu olduğunu öğrendim. Parası olan köylüler, zamanla loğlama zahmetine katlanmak

istememediler. Onlar kardan ve yağmurdan koruyan, eğimli çatılar inşa etmeye başladılar. Göğe açık damlar, bir yandan doğayla uyumun sembolüydü; ama aynı zamanda yoksulluğun ve imkânsızlığın da işaretiydi.

Bugün geriye dönüp baktığımda, 1972'deki o ilk gözlemlerim bana hâlâ çok şey anlatıyor. Kerpiç evler yalnızca mimari çözümler değil; toprağın, insanın ve yaşamın döngüsünü gösteren öğreticilerdir. Doğal olanla yetinmeyi, toprağın döngüsüne uyum sağlamayı, ama aynı zamanda ekonomik şartların insanı nasıl farklı çözümlere yönelttiğini hatırlatırlar.

Ve belki de en büyük ders şudur: Beton ve çelik arasında unuttuğumuz "toprağı dönmeye" bilincini, bu evler hâlâ sessizce fısıldamaya devam ediyor.

altında dizili kerpiç bloklar kuruyordu. Onları yan yana dizerken içimden, "İşte yerel malzeme budur" diye geçirdim. Kâğıt üzerindeki bir kavram, burada hayatın olağan akışıydı. Ev, aslında evin avlusunda doğuyordu.

pice dayanıklılık kazandırıyor. Köylüler oranı dikkatle ayarlıyorlardı: Fazla saman kerpici zayıflatıyor, azı ise çatlamalara yol açıyordu. Bol suyla yoğrulan bu karışım, ya çıplak ayaklarla çiğneniyor ya da küreklerle

KEBAP

ADA

MANGALDA

YENİR

SİPARİŞ HATTI

0530 647 40 33